

a pozemními vojsky jsou už založeny v rozhodnutí velitele fronty. Vždyť smyslem organizace součinnosti je sladit úsilí a úkoly jednotlivých druhů vojsk co do prostoru a času ve prospěch toho, kdo plní hlavní úkol. Stejně tak základní otázky použití vyčleněného letectva budou odraženy v rozhodnutí velitele armády a v jeho plánu operace, kde bude vyjádřeno, k jakým úkolům a kdy bude letectvo použito. Upřesňování těchto úkolů v chodu bojové činnosti podle vývoje situace, návrhy velitele armády na použití letectva, výzva letectva k řešení nenadálých, okamžitých úkolů — to už je uskutečňování součinnosti a to je hlavní náplň práce letecké operační skupiny. Součinnost se tudíž organizuje v období organizace bojové činnosti (organizace útočné operace) návrhy náčelníka letecké operační skupiny veliteli

armády, jeho rozhodnutím a zpracováním plánu operace. Uskutečňuje se pak během operace.

To neznamená, že náčelník s celou leteckou operační skupinou se nebude podílet (a velkou měrou!) na zpracování jiných plánů, např. plánu taktického vzdušného výsadku nebo na jiných plánech armády.

Letecká armáda bude i nadále hrát důležitou úlohu ve frontových útočných operacích a svou bojovou činností bude začně ovlivňovat armádní útočné operace, prováděné v rámci frontové operace. Musí však být použita v duchu těch zásad, které byly vypracovány a dávají možnost plně vyniknout těm vlastnostem, které frontové letectvo má. A ty neztratily svou platnost ani v soudobých podmínkách!

Ještě k otázkám velení

(VM č. 3/62)

Podplukovník Josef Bláha

Jak je vidět, je velení problém stále živý a zdaleka ne ještě dořešený. Zvlášť kladné hodnotím skutečnost, že o otázkách velení diskutují a své praktické zkušenosti předávají funkcionáři od vojsk.

Při cvičení v měsíci červnu 1962 jsem měl příležitost sledovat práci stmelěného štábu jednoho svazku. Již předem nutno zdůraznit, že většina funkcionářů měla válečné zkušenosti, byla po odborné stránce velmi dobře připravena a hlavně měla řadu praktických návyků z velení svazku. Byl to štáb, v němž téměř všichni příslušníci pracovali na svých funkčních místech po dobu několika let, což se přirozeně velmi kladně projevilo v celé jejich činnosti. Práce štábu probíhala velmi organizovaně, bez zbytečného neklidu a dokonce rozčilování a nebo i zmatků, jak jsme tomu někdy zvykli u některých méně stmelěných štábů.

Z uvedených, byť i jen dílčích zkušeností jednoznačně vyplývá, že stabilizace ve štábech je jednou z podmínek jejich úspěšné činnosti, o čemž máme všichni dostatek vlastních zkušeností. To také potvrzuje závěry podplukovníka Kulhavého o zkušenostech z velení tankové divize, kde ze štábu vyčleňuje stále pracovní skupiny a to je možné jen u „sehraného štábu“.

V průběhu práce výše zmíněného štábu jsem získal ještě řadu dalších poznatků, které bude podle mého názoru účelné zevšeobecnit a tak do jisté míry omezit u nás již trochu přehnané názory na technické vybavení našich štábů. Při správné organizaci práce se u zkušeného štábu se zkušeným velitelem v čele, dá velet i při skromnějším technickém vybavení. To však vyžaduje, aby každý voják znal přesně své funkční povinnosti, prováděl je bez dalšího usměrňování a nebo zasahování orgánů funkčně k danému úkolu neurčených. Tak např. otázku přemístování místa velení řešil správce štábu podle pokynů velitele. K tomu plně využíval jemu podřízených příslušníků pořádkové jednotky a dvou velmi jednoduchých prostředků a to trubače a ručního megafonu. Aby bylo možno rychle seřazovat pochodový proud, mají jednotlivá vozidla stejné pořadí v proudu a kromě toho jsou označena výrazným stálým číslem vozidla. Těmito jednoduchými prostředky lze připravit přesun v krátké době bez narušení práce a bez zbytečného vydávání rozkazů dalšími funkcionáři. Během přesunu pak řídí pohyb vozidel určený funkcionář — zpravidla velitel, který má ve svém vozidle výkonný klakson k vyhlášení předem určených

akustických signálů, které doplňuje signály optickými. Kromě toho trubáče bylo v daném štábu velmi mnoho využíváno, jak pro svolávání štábu, přípravu odjezdu, vyhlášení různých druhů poplachu, výdeje stravy a jiné. Tedy celkem velmi jednoduchý prostředek, který v mnoha směrech nahradí u nás tak houževnatě požadovaný jak drátový tak i bezdrátový dispečink. Zmíněný štáb nebyl vybaven žádným dispečinkem a přes to všichni jeho příslušníci byli vždy informováni o situaci, o rozhodnutí velitele a znali všechny nezbytné podklady.

V čem tkví podstata této u nás stále těžko dosažitelné skutečnosti? Možná jednoznačně odpovědět — ve správném vedení a ještě lepším využívání pracovní mapy, která, jak ukazují získané zkušenosti, se může stát základním dokumentem, zabezpečujícím pevné velení. K tomu je však třeba, aby štáb dovedl všechny potřebné údaje do mapy velmi rychle a výrazně zakreslovat. Pak v podstatě není třeba provádět, pak jsme tomu u nás zvyklí, dlouhé zápisy do různých poznámkových bloků. Pracovní mapa byla v daném štábu hlavním podkladem pro řízení vojsk i pro informaci nadřízeného. Zde zdůrazňuji skutečnost, že utajení bylo prováděno ve značně menším rozsahu, než jsme tomu zvyklí my. Při rádiových hovorech se v podstatě používalo volacích znaků, krycích čísel funkcí a kódované mapy. Kromě toho všichni příslušníci štábu, počínaje velitelem vedli rádiové hovory osobně velmi stručným a při tom příjemcům zcela srozumitelným způsobem. Daný způsob utajení odbovává v podstatě zásadám platným pro činnost ve válce, avšak není dostatečný pro znemožnění nepříteli, aby nemohl dané údaje dešifrovat a vyvodit z nich závěry o způsobu a zásadách naší bojové a operační přípravy, uplatňovaných při cvičeních. Je to však způsob, jímž lze odstranit řadu těžkostí ve velení. Jeho používáním při cvičeních bychom s velikou pravděpodobností mohli zredukovat naše často neskromné požadavky na mechanizaci a automatizaci velení. Tak např. podplukovník Hradecký ve svém článku požaduje, aby rozhodnutí velitele předávali styčnými důstojníky ve formě potřebných pasáží rozhodnutí zachycených na magnetofonové pásce a k tomu mají být ve štábu 3 magnetofony a další má být pro potřebu štábu. Dále píše: „Tímto způsobem lze však předávat i různá hlášení podřízeným, která se zpravidla zpracovávají písemnou nebo grafickou formou“. Obdob-

ně doporučuje využívat ve štábní práci diktafonu. Na první pohled se zdá, že tím vyřešíme řadu těžkostí a zkvalitníme velení. Je však třeba také poukázat na nevýhody tohoto využití techniky. Styčný důstojník po příjezdu k podřízenému veliteli mu „přehraje“ pasáže rozhodnutí a tím v podstatě splní svůj úkol dobře, aniž by musel vynaložit zvláštní námahu a proto bychom snad mohli vysílat styčné vojiny a důstojníky šetřit pro plnění kvalitnějších úkolů. Potíže však vzniknou v podřízeném štábu, který bude muset úkol, zachycený na pásce, zakreslit do mapy.

Stávající zkušenosti ukazují, že se nutně bude úkol několikrát po sobě přehrávat a to vzhledem k slyšitelnosti jen pro úzký kolektiv a tak sice zrychlíme doručení textu do podřízeného štábu, ale tam nevytvoříme právě nejvýhodnější podmínky pro jeho vlastní činnost. Podle mého názoru je nezbytné, aby styčný důstojník měl rozhodnutí zakresleno na své mapě a pokud budeme mít dost hmotných prostředků i na magnetofon, který lze plně nahradit krátkým zápisem. Vždyť přece přecházíme na velení vydáváním krátkých rozkazů a ty snad každý důstojník je s to si zaznamenat. Nelze zapomenout i na možné těžkosti při poškození magnetofonu nebo přerušení dodávky proudu. Proto plně nesouhlasím se závěrem podplukovníka Hradeckého: „I když objektivně existují určité nevýhody, spojené s využitím této mechanizační techniky, přesto je třeba vidět skutečnost, že tyto prostředky osvobozují člověka od namáhavé práce, značně zkvalitňují a zároveň zrychlují velení“.

Výše uvedený autor zdůrazňuje, že překreslování map pomocí průsvitek (oleátů) či pomocí prosvětlovacích stolů je značně zdlouhavé, čímž velení ztrácí na rychlosti a pružnosti. Doporučuje provádět rozmnožování na principu barevné hektografie a zdůrazňuje, že 10 — 15 otisků lze provést na mapu bez ohledu na její formát během 10 — 20 minut. To je tedy jedna z možností, jak usnadnit práci našim štábům a je jenom žádoucí, aby byla rychle uvedena v život. Zatím se o této možnosti již hodně napsalo, ale při praktických zkouškách v polních podmínkách se došlo k negativním zkušenostem. Budeme-li mít barevnou hektografii, pak se domnívám, je zbytečné zatěžovat štáby např. přístrojem typu „Tempocop“ a vždy počítat s omezenými prostorovými možnostmi ve štábech a zejména dbát na všestrannou použitelnost a přirozeně i vyslo-

kou hospodárnost při zavádění nových zařízení do výroby našich štábů.

Zdá se, že by nám všem nesporně slušela větší skromnost při kladení nároků na naše polní pracoviště. Právě štáb, který v červnovém cvičení prokázal své vysoké kvality, měl vcelku značně méně prostředků, méně pracovního a odpočinkového prostoru a přesto úkoly splnil vysoce kvalitně.

Rozhodně nejsem příznivcem „manufaktury“, o níž tak rádi v poslední době v našich štábech mluvíme, ale doporučuji více skromnosti a hlubší promyšlení podmínek a potřeb pro zabezpečení úspěšné činnosti našich štábů. Je třeba rozumně hospodařit s prostředky, poskytované naší stranou a vládou naší armádě a mít trvale na mysli nutnost vytvářet nepřilíš početné štáby, vybavené odpovídající technikou a nedopustit, aby zvětšováním počtu vozidel i dalších zařízení se staly naše štáby těžkopádnými a málo pohyblivými, čímž by se jen zvyšovala možnost jejich odhalení a zničení nepřítelem.

*

Konečně bych chtěl zaujmout stanovisko k počtu míst velení u divize a k jejich využití. Podplukovník Kulhavý zásadně nesouhlasí s názorem, že lze u divize vystačit s dvěma místy velení. Přesto zdůrazňuje, že hlavním místem velení při zasazování divize do mezery k průlomů spěšně zaujaté obrany nepřítele je nejvýhodnější PVS. Z dalšího textu vysvítají obtíže s informovaností VS vzhledem k zdlouhavosti předávání zpráv od průzkumu a pluků. Tyto obtíže se ještě zvětšují při informovanosti TVS, které jak je nám všem známo bývá o situaci nedostatečně informováno anebo s velkým opožděním, což jej nutí vysílat styčné důstojníky nebo samostatného ZT na VS nebo i PVS. Podplukovník Kulhavý se však nespokojuje se třemi místy velení, jak je to až dosud obvyklé, ale vytváří i další místa velení PVS-Z a VS-II. Zřizuje tedy PVS-Z co nejbliže k přednímu kraji obsazené zástupcem velitele divize a PVS-V obsazované velitelem. Sloučením obou těchto PVS se podle něho vytvoří PVS v takovém složení, jak jsme až dosud chápali. Dále zřizuje VS I s nejnútnejšími prostředky velení a VS II, na němž jsou prostředky materiálního a technického zabezpečení štábu divize.

Autor na podkladě zkušeností doporučuje sloučovat skupinu velitele (PVS-V) s velitelským stanovištěm a před čarou zasazení vytvořit tak hlavní místo velení a předsunout jen PVS-Z. Při zaujetí VS a

PVS „klasickým“ způsobem, tedy každé v jiném prostoru, pracoval podle autora štáb rozdělen na dvě části prakticky na stejných úkonech. Při tom, vzhledem k zdlouhavému pronikání zpráv, nemohlo být VS hlavním místem velení, neboť PVS mělo v informovanosti dvouhodinový časový předstih. Bohužel v článku není zmínka, jak opožděné bylo informováno TVS.

Zásadní rozhodnutí pro zasazení divize přijímal v uvedeném článku velitel divize na VS, kdy byli soustředěni všichni příslušníci předurčení pro VS i PVS.

Autor zcela správně hledá nové a pružnější metody ve zřizování, zaujímání a využití míst velení. Jednou je podle něho hlavním místem velení VS a po druhé PVS-V a sám zdůrazňuje, „vzhledem k potřebě často řešit souběžně několik hlavních úkolů a to funkcionáři s možností samostatně rozhodnout, tento funkcionář někdy chybí“. Domnívám se, že budou chybět síly i prostředky pro obsazení a zabezpečení všech navrhovaných míst velení a nutně dojde k decentralizaci anebo nejméně k ztížení a ne zjednodušení velení. Tak např. prostředky, uvedené na PVS-Z, jsou početnější a větší výkonnosti než pro PVS-V. Jak je zástupce velitele divize využije a jaké rozkazy bude moci vydávat?

Zdá se nesporně účelnější vysílat jen důstojníky průzkumu anebo styčné důstojníky k plnění určitých úkolů a zabezpečit jejich spojení s velitelem divize a nedopustit roztržitost velení. Mít jen pro PVS-Z 10 výkonných rádiových stanic je myslím přece jenom neskromným požadavkem.

Při daném řešení dochází v některých rozhodujících fázích bojové činnosti ke součení celého štábu divize v čele s velitelem v jednom prostoru. To tedy nevylučuje možnost zničení celého štábu divize jedním atomovým úderem a to nelze připustit.

Vcelku lze dojít ke společnému závěru, že hlavním místem velení je při plánování VS a při vedení boje PVS, tedy vždy místo, kde se zdržuje velitel divize. V celku v průběhu bojové činnosti se VS stává jen zřídka hlavním místem velení. A tu vzniká otázka, proč by to vždy nemohlo být stejné místo. Zásady vytyčené v polním řádu o velení vojskům musíme nutně přizpůsobit praktickým potřebám. Zdá se nejvýhodnější hledat cestu maximálního zjednodušení. Podle mého názoru bychom odstranili řadu stávajících překážek a obtíží zřizováním u divize jen dvou stálých míst

velení a to velitelského stanoviště a týlového velitelského stanoviště, které by bylo současně záložním místem velení. Na TVS by byla umístěna trvale část štábu divize v čele se zástupcem velitele divize a přirozeně i funkcionáři týlu jako dosud. Příslušníci vševojskového štábu by řešili úkoly, určené jim velitelem nebo náčelníkem štábu. V podstatě úkoly v rozsahu jako stávající VS v době, kdy hlavním místem velení je PVS. Tím bychom dosáhli i řady výhod a to především bychom zabezpečili nepřetržitou informovanost týlových funkcionářů a těsnou součinnost s nimi. Tím by byl velmi pohotově reagovat na náhlé změny bojové situace zejména při manévru zdravotnických zařízení a zásob do prostorů napadených ZHN. Velmi podstatně by se zkvalitnilo plánování a provádění přesunů a využití komunikací, neboť právě tento problém by bylo možno trvale řešit z TVS. Nesporně bychom ušetřili řadu spojovací techniky, kterou bychom mohli využít na zabezpečení skutečně nepřetržitého velení i při radio-technickém rušení a pro plnění řady dalších nepředvídaných úkolů například spojení se ZUO, s plukem na samostatném směru, s týlovými sklady apod. Jako určitý nedostatek možno uvést možné odtržení nového TVS od bojujících vojsk. To lze předejít jeho častějším přemístováním (asi 3krát denně), přičemž by zpravidla nebylo rozmístováno v prostoru divizních skladů, ale zpravidla v prostoru, kde předtím bylo VS.

Hlavním místem velení by tedy podle mého návrhu bylo trvale VS. Tím by byla zabezpečena pevná centralizace velení v duchu jednotného zámyslu velitele. Z VS by velel velitel anebo náčelník štábu bez složitého předávání velení. Tím bychom vytvořili výhodné podmínky pro organizovanější práci celého štábu a hlavně dali

veliteli anebo náčelníkovi štábu možnost kdykoli vyjždět k vojskům a osobně ovlivňovat průběh boje, v duchu Polního řádu článek 61. Při této organizaci míst velení nesporně ušetříme řadu především spojovací techniky a vytvoříme podmínky i pro odpočinek příslušníků našich štábů, na který by při roztržitém pracovním na řadu míst určitě nezbyl čas. O tom konečně je u nás dostatek praktických a ne právě příjemných zkušeností. VS budeme moci volit ve výhodných prostorech umožňujících především jejich ochranu proti atomovým zbraním a jiným prostředkům hromadného ničení. Oprávněně možno namítnout, že zpravidla nebude možno z navrhovaného VS podle možností pozorovat činnost vojsk. Toto však zpravidla neumožňovalo ani dosavadní PVS a domnívám se, že právě nový způsob dá veliteli lepší podmínky, pokud to bude nutné, osobně pozorovat bojiště při svém výjezdu. Je také možné, že se nové VS trochu více vzdálí od prvosledových pluků, což podle mého názoru nebude nijak velení ztěžovat za předpokladu, že budeme mít s pluky pevné a nepřetržité spojení. A to zpravidla budeme mít, když ušetřená pojítka správně využijeme. Dále bude mít velitel a náčelník štábu k dispozici příslušníky svého štábu, které bude moci kdykoli vyslat k plnění nepředvídaných úkolů. Tím také v podstatě dodržíme zásadu polního řádu, že velitelské stanoviště je hlavním místem velení. Přirozeně je možno v navrhovaném řešení ukázat na řadu dalších výhod a i na jeho některé nedostatky. Hlavní skutečností je, že takto organizovaná místa velení zabezpečují trvale velení v podstatě jednodušším způsobem s menšími prostředky a menším úsilím pracovníků štábu. Tím si také vytvoříme výhodnější podmínky pro mechanizaci a automatizaci velení.